

Rana intervencija u djetinjstvu - pogled iz civilnog društva

Marta Ljubešić, predsjednica Upravnog odbora Hrvatske udruge za ranu intervenciju u djetinjstvu

Rana intervencija u djetinjstvu

Prepoznavanje potrebe za organiziranom ranom intervencijom u djetinjstvu u većini srednje i visokorazvijenih zemalja u kakve spada i Hrvatska postoji od sedamdesetih godina prošlog stoljeća. U literaturi se ranu intervenciju opisuje kao oblik poticanja usmjeren prema djetetu rane i predškolske dobi, njegovoj obitelji i široj okolini s osnovnim ciljem osnaživanja razvoja djeteta i preveniranja neželjenih posljedica i razvojnih problema koji bi u budućnosti mogli ugroziti djetetovo obrazovanje i društvenu uključenost. Rana intervencija povezana je s uvidom da je rano djetinjstvo izuzetno važno životno razdoblje koje obilježavaju procesi učenja s dalekosežnim učincima na kasniji razvojni ishod, obrazovanje i socijalnu uključenost osobe. Njezinoj potrebi pridonijela je i činjenica da su se sve ranije (prenatalno i neonatalno) počela dijagnosticirati zdravstvena stanja i bolesti koje nose rizik za uredan razvoj ili na negativan način utječu na procese ranog učenja, a te je negativne učinke ranom intervencijom moguće prevenirati ili umanjiti.

Rana je intervencija usavršavana zahvaljujući istraživanjima u velikom broju temeljnih i primijenjenih znanosti, brojnim evaluacijskim

U suvremenom konceptu rane intervencije stručni rad i podrška usmjereni su ponajprije na djetetovu obitelj i prirodnu okolinu jer oni podižu dijete i stvaraju okolinske preduvjete za iskorištavanje djetetovih potencijala

HURID-ov letak o obitelji usmjerenom pristupu

studijama, ali i zahvaljujući društvenom razvoju koji razumije i uvažava dječja prava i na nov način gleda na invalidnost. Tako je to bilo u svijetu, ali i u našoj zemlji.

Valja se prisjetiti da sve složeniji obrasci ponašanja koje uočavamo u djeteta zato što se ono tjelesno i mentalno razvija, nastaju kao rezultanta složenog međudjelovanja

O PROGRAMU Obitelji usmjerena rana intervencija u djetinjstvu

Trogodišnji program „Obitelji usmjerena rana intervencija u djetinjstvu“ provodi Hrvatska udruga za ranu intervenciju u djetinjstvu (HURID) s partnerima iz Zagreba i Đakova.

Vrste usluga i aktivnosti u programu: podrška roditeljima djece s teškoćama u razvoju, inovativne socijalne usluge i modeli skrbi u zajednici koji pridonose socijalnom uključivanju osoba s invaliditetom

Cilj programa je unaprijediti sustav podrške za djecu s teškoćama u razvoju rane i predškolske dobi i njihove obitelji djelujući kroz dvije grupe aktivnosti:

- izravnim osnaživanjem roditelja djece s teškoćama u razvoju (Marte Meo savjetovanje, radionice Majka dijete, radionice za roditelje djece s teškoćama u razvoju Rastimo zajedno Plus)
- osnaživanjem i edukacijom pružatelja usluga rane intervencije kako bi se unaprijedile njihove profesionalne vještine u radu s djecom i roditeljima, kao i uvođenjem inovativnih usluga za učinkovitu implementaciju obitelji usmjerenog pristupa.

Osnaživanjem pružatelja usluga povećat će se kvaliteta usluga koje pružaju djeci s teškoćama u razvoju rane dobi i njihovim obiteljima. Uvođenjem inovativne usluge www.raniklik.hr stvorit će se uvjeti za bolju suradnju pružatelja usluga u primjeni obitelji usmjerenog pristupa. Kroz suradnju s partnerima te edukacijom i širenjem programa za podršku roditeljima djece s teškoćama u razvoju Rastimo zajedno Plus u Osječko-baranjskoj županiji usluga osnaživanja roditelja će postati znatno dostupnija u ovom, pretežno ruralnom području.

Hrvatska udruga za ranu intervenciju u djetinjstvu

Centar za socijalnu skrb Zagreb

Centar za socijalnu skrb Đakovo

Dječji dom Zagreb

Udruga za pomoć osobama s teškoćama u razvoju Neven Đakovo

Hrvatska udruga za ranu intervenciju u djetinjstvu (HURID)
Masarykova 22 • 10000 Zagreb
OIB: 61696311437 • IBAN: HR3423600001102008901
mob: +385 95 9111 487
www.hurid.hr • e-mail: hurid@hurid.hr

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo za demografiju,
obitelj, mlade i socijalnu politiku

Letak je izrađen i tiskan u rujnu 2017. godine uz financijsku podršku Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku.

bioloških procesa (npr. maturacije) i prilika za učenje koje djetetu osigurava njegova brižna i poticajna okolina. Članovi obitelji intuitivno prepoznaju što u određenom trenutku dijete zanima i što mu treba i tako zadovoljavaju njegove tjelesne i psihičke potrebe, podržavaju njegovu aktivnost i tako potiču njegov razvoj. Međutim, ta se intuicija u situaciji stresa kojem su izloženi roditelji djeteta s neurorazvojnim rizicima i teškoćama blokira, a kad to i ne bi bio slučaj, intuicija, iako važna, nije dovoljna za podizanje djece s razvojnim teškoćama ili s rizikom za njihov nastanak. Djeca koja ne slijede kalendar urednog razvoja,

tj. imaju razvojne teškoće, ne mogu iskoristiti stimulaciju kojom su okružena zbog obilježja svojeg živčanog sustava, tj. njihovi su kapaciteti za prijem i obradu informacija iz okoline drukčiji. U našoj zemlji najslabije zbrinuta skupina su djeca s poremećajem iz spektra autizma jer su tjelesno dobro razvijena i zdrava, ali specifičnosti u njihovim kapacitetima za prijem i obradu informacija rezultiraju interesima i ponašanjima koja nadilaze ono što roditeljska intuicija može domisliti. Svima treba dodatna podrška i prilagodba okoline, tj. potrebna su znanja koja imaju stručnjaci različitih profesija biomedicinskog i društvenog područja ovisno

o tome kakav je djetetov razvojni profil. Na samom početku potrebna je inicijalna, a potom i sveobuhvatna razvojna procjena da bi se uopće otkrio djetetov razvojni profil. Treba napomenuti da osim djece koja imaju neka zdravstvena stanja i bolesti koje utječu na njihov razvoj i traže dodatnu skrb postoje i zdrava djeca koja stjecajem okolnosti žive u takvom nepovoljnom okruženju da njihov razvojni ishod postaje ugrožen, te su i ona subjekti rane intervencije u djetinjstvu.

U suvremenom konceptu rane intervencije stručni rad i podrška usmjereni su ponajprije na djetetovu obitelj i prirodnu okolinu jer oni

Podržavanjem aktivnosti djeteta podržavamo i njegov razvoj

podišu dijete i stvaraju okolinske preduvjete za iskorištavanje djetetovih potencijala.

Zašto je osnovana Hrvatska udruga za ranu intervenciju u djetinjstvu

Naša zemlja ima vrhunske stručnjake zahvaljujući tradicionalno dobrom obrazovanju. Primjena stručnog znanja i dobrobit za korisnike ovise o broju stručnjaka, ali i organizaciji sektora u kojemu rade, te o povezanosti sektora. Kad govorimo o ranoj intervenciji u djetinjstvu, problem postaje puno složeniji zato što se radi o vulnerabilnoj populaciji čije su potrebe (i djeteta i obitelji) vrlo raznolike te usluge nužno dolaze iz različitih sektora (zdravstvo, rano i predškolsko obrazovanje, socijalna skrb) i trebale bi biti povezane jer djeluju na dijete u njegovoj cjelovitosti. Međutim, svaki sektor ima svoju tradiciju, organizaciju i pravila djelovanja. To stavlja u zahtjevnju poziciju i roditelje, ali i stručnjake koji im pomažu jer je rana intervencija u djetinjstvu

intersektorska djelatnost. Stručnjaci znaju da roditelji i njihova djeca s razvojnim rizicima i razvojnim teškoćama trebaju cjelovitu podršku sa što manje birokratskih prepreka i nejasnoća i da takva zasad ne postoji. Postoji fragmentirani sustav različitih usluga raspršen kroz sektore zdravstva, ranog i predškolskog obrazovanja i socijalne skrbi gdje je svatko specijaliziran za nešto i kroz koji roditelji lutaju sa svojim malim djetetom koje pokazuje neke razvojne atipičnosti ili ima medicinsku dijagnozu za koju se zna da utječe na razvojni ishod. Roditelji su čuli da rana intervencija pozitivno djeluje na djetetov razvoj i zato je traže. Ne posustaju, već se iscrpljuju ekonomski, emocionalno i tjelesno. Tako problem raste i od roditelja se ponekad može čuti: 'Imali smo dijete s teškoćama u razvoju, a sada smo postali obitelj s teškoćama u funkcioniranju.'

Što učiniti? Manjak stručnjaka samo je dio problema. U domeni rane intervencije u djetinjstvu odgovornost za pružanje usluga podijeljena

je na više ministarstava, a također na državnu, županijsku i gradsku razinu. Također se postavlja pitanje postoji li dovoljno jaka svijest o potrebi i opravdanosti ulaganja u ranu dob. Upravo zbog osviještenosti u ovim pitanjima grupa stručnjaka različitih profesija prije 13 godina odlučila je da će kroz udruživanje i djelovanje iz uloge civilnog društva pokušati pridonijeti uvjetima da svako dijete s razvojnim rizikom ili teškoćom i njegova obitelj dobiju najbolju moguću potporu i priliku za učenje, osobni razvoj i socijalnu uključenost. Tako je osnovana Hrvatska udruga za ranu intervenciju u djetinjstvu (HURID, www.hurid.hr). Udruga okuplja stručnjake u području ranog razvoja djece koji svojim programom i pristupom pridonose dobrobiti djece rane i predškolske dobi s teškoćama u razvoju, razvojnim rizicima i kvaliteti života njihovih obitelji. Načini djelovanja su raznoliki: međusobno povezivanje stručnjaka i razmjena iskustava, simpoziji i edukacije preko granica struka i sektora, stvaranje baze podataka o uslugama iz svih sektora www.raniklik.hr, prikupljanje roditeljskih iskustava, suradnja s lokalnim zajednicama i donositeljima političkih odluka, širenje usluga rane intervencije, promotivni rad i dr. Ipak, kako u ranoj intervenciji postoje različiti dionici kao ključni korak prema stvaranju intersektorskog sustava usluga za dijete i obitelj, prepoznaje se potreba da svi glavni dionici (pružatelji usluga, stručnjaci i njihova stručna društva, organizacije civilnog društva, korisnici, donositelji odluka na svim razinama, lokalna zajednica, mediji) dijele zajedničku viziju rane intervencije u djetinjstvu. Zato HURID kontinuirano širi mrežu suradnje jer vizija se dogovara među dionicima koji je trebaju potom sinergijski preoblikovati u stvarnost.

raniKLIK.hr

	ŠTO?	ZAŠTO?
USMJERENOST NA OBITELJ	Obitelj je u središtu intervencije...	... jer je dijete član obitelji, a obitelj prirodno okruženje za njegov rani razvoj, a rana intervencija ima dva fokusa: dijete i njegovo prirodno okruženje.
	Komunikacija je važna	... jer empatična komunikacija utječe na način kako će se roditelji nositi s novom situacijom. ... jer je razmjena informacija između obitelji i stručnjaka važna za dogovor oko ciljeva poticanja i načina kako ih ostvariti.
	Upoznaju se i poštuju obiteljske vrijednosti i potrebe...	... jer je svaka obitelj drugačija i treba uvažavanje kako bi surađivala u provođenju programa rane intervencije. ... jer su učinkovite usluge individualizirane i usmjerene na trenutne razvojne potrebe djeteta i obiteljske potrebe za podrškom.
	Odnos s roditeljima je partnerski...	... jer dovodi do učinkovitije komunikacije i suradnje.
	Oснаžuju se roditeljske vještine poticanja djeteta u svakodnevnim rutinama koje su usklađene s djetetovom krivuljom učenja...	... jer djeca rane dobi imaju kratku pažnju i ograničene mogućnosti sudjelovanja u izolirano strukturiranim intenzivnim aktivnostima. ... jer djeca bolje napreduju ako su specifične strategije poticanja ugrađene u aktivnosti dnevnog života.
	Potiče se stvaranje čvrstog odnosa (privrženosti) djeteta i roditelja...	... jer sigurna privrženost pogoduje motivaciji za učenjem i razvoju kognitivne i socijalne kompetencije djeteta.
	Stručna potpora za dijete rane dobi pruža se u obiteljskom domu...	... jer tada dijete ne mora putovati do stručnjaka. ... jer se dijete u poznatom prostoru osjeća sigurnije i otvorenije je za suradnju. ... jer se tako lakše otkrivaju i aktiviraju obiteljske snage i čimbenici otpornosti.

INTEGRIRANI PRISTUP	Stručnjaci surađuju...	... jer je integrirani (međusektorski, multidisciplinarni i koordinirani) pristup učinkovitiji od nezavisnih djelovanja različitih stručnjaka kod istog djeteta i obitelji, kako u razvojnoj procjeni, tako i u intervenciji.
	Stvaraju se integrirane usluge...	... jer su bolje usklađene s potrebama obitelji i djece. Integracija usluga odnosi se na proces povezivanja različitih usluga koje se pružaju istoj obitelji s ciljem osiguravanja sveobuhvatnosti.
	Ciljevi poticanja su holistički...	... jer su razvojne domene u interakciji i niti jedna se sposobnost ne razvija u izolaciji.
	U suradnji stručnjaka i obitelji izrađuje se i prati ostvarivanje obiteljskog plana podrške...	... jer je to način da se pojedine terapije i komponente podrške razumiju u vlastitom međuodnosu i u odnosu na obiteljske ciljeve i želje.
	Pružaju se tranzicijska podrška kod mijenjanja programa ili stručnjaka...	... jer ona smanjuje obiteljski stres i osigurava kontinuitet u stručnoj potpori iako se mijenjaju stručnjaci i usluge.

POTICANJE UČENJA U PRIRODNOJ I INKLUZIVNOJ OKOLINI	Podržava se uključivanje djeteta u obiteljske aktivnosti i u vršnjačke skupine...	... jer dijete rane dobi uči životno važne vještine kroz interakcije u prirodnim situacijama, a stvaranjem socijalnih odnosa podržava se uključivanje u zajednicu.
	Metode poticanja ugrađuju se u svakodnevne rutine...	... jer dijete time dobiva mogućnost za brojna ponavljajuća izvođenja u njemu poznatoj i smislenoj aktivnosti, što je uvijek za razvoj i usavršavanje vještina.
	Provodi se rana edukacijska inkluzija...	... jer su istraživačke studije pokazale da djeca s teškoćama u razvoju profitiraju kroz druženje s djecom urednog razvoja.

Tražilica raniKLIK.hr sadrži informacije o:

- tome gdje rade stručnjaci u blizini mjesta stanovanja obitelji koja treba podršku
- uslugama za djecu rane dobi (0 – 7 god.) s razvojnim rizicima i odstupanjima
- uslugama koje će osnažiti zabrinute roditelje
- profesiji stručnjaka u pojedinoj ustanovi

